

Sygn. akt IV CSK 684/16

POSTANOWIENIE

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku R. O.

przy uczestnictwie Gminy Miasta R., W. Z. O., P. (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w R., Skarbu Państwa – (...) Bazy Lotnictwa (...) im. (...) w R. Jednostki Wojskowej nr (...), Stołecznego Zarządu Infrastruktury w W. i Wojewody (...)

o stwierdzenie zasiedzenia nieruchomości,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 8 czerwca 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestnika postępowania Gminy Miasta R.

od postanowienia Sądu Okręgowego w R.

z dnia 26 kwietnia 2016 r., sygn. akt IV Ca (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

**2. zasądza od Gminy Miasta R. na rzecz R. O. i W. Z. O. kwotę
300 (trzysta) zł, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki Gminy Miasta R. od postanowienia Sądu Okręgowego w R. z dnia 26 kwietnia 2016 r., sygn. akt IV Ca (...), Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01,

OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Skarżąca występowanie istotnego zagadnienia prawnego wiąże z koniecznością rozstrzygnięcia kwestii dotyczącej wyłączenia z obrotu prawnego fragmentu lotniska wojskowego stanowiącego pierwotnie własność Skarbu Państwa, darowanego następnie Gminie Miasta R. z przeznaczeniem na założenie lotniska cywilnego użytku publicznego, który to cel został zrealizowany.

W ustalonym stanie faktycznym, który jest wiążący w postępowaniu kasacyjnym (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia wskazanego zagadnienia prawnego. Zwrócić bowiem uwagę należy, iż przedmiotem wniosku o zasiedzenie był wąski fragment nieruchomości o powierzchni 73 m², od 2010 r. należącej do skarżącej Gminy, a poprzednio do Skarbu Państwa, znajdujący się poza wykonanym w latach 60 - tych ubiegłego wieku trwałym (z płyt betonowych) ogrodzeniem, wewnątrz którego funkcjonowało lotnisko wojskowe, a następnie lotnisko cywilne użytku publicznego. W istocie więc przedmiotem zasiedzenia nie była ta część nieruchomości, na której znajdowało się lotnisko wraz z infrastrukturą. Jego granice wyznaczało ogrodzenie, na zewnątrz którego nie zlokalizowano jakichkolwiek urządzeń służących funkcjonowaniu tego lotniska.

W przeszłości co do określonych nieruchomości, ze względu na podmiot ich własności wyłączona została możliwość nabycia przez zasiedzenie (np. nie obowiązujący już art. 7 ustawy z dnia 14 lipca 1961 r. o gospodarce terenami w miastach i osiedlach j.t. Dz. U. z 1969 r. Nr 32, poz. 159, ze zm. oraz art. 177 k.c., z tym że po zmianie kodeksu cywilnego nowelą z dnia 28 lipca 1990 r., Dz. U. Nr 55, poz. 321, która weszła w życie 1 października 1990 r., stosownie do art. 10 w sytuacji, gdy przed tym dniem istniał stan, który według przepisów dotychczasowych wyłączał zasiedzenie nieruchomości, a według przepisów obowiązujących po tym dniu prowadził do zasiedzenia, zasiedzenie biegło dalej od dnia wejścia w życie tej noweli, jednakże termin zasiedzenia ulegał skróceniu o czas, w którym powyższy stan istniał przed wejściem w życie ustawy, lecz nie więcej niż o połowę).

Ustawowe wyłączenia dopuszczalności zasiedzenia nieruchomości mają różny charakter. Z reguły wyłączenie rzeczy z obrotu cywilno-prawnego ma charakter bezwzględny i wynika z konkretnych zapisów ustawowych (np. art. 14 a ust. 1 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne, j. t. Dz. U. z 2015 r., poz. 469, ze zm., czy art. 1 i 2 ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju, Dz. U. Nr 97, poz. 1051, ze zm.).

Wyłączenie z obrotu może wynikać także ze szczególnego charakteru nieruchomości np. nieruchomości niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa (zob. uzasadnienie uchwały pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43), do których zalicza się m.in. nieruchomości wykorzystywane pod lotniska i urządzenia naziemne lotniska (por. § 1 pkt 1 lit. e. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 2004 r. w sprawie określenia rodzajów nieruchomości uznawanych za niezbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa, j.t. Dz. U. z 2014 r., poz. 1087).

W niektórych przypadkach nieruchomości mogą nabyć jedynie podmioty prawa publicznego (np. art. 4 f. ust. 1 nieobowiązującej już ustawy z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego, j. t. Dz. U. z 2013 r., poz. 712 ze zm. - dalej: „ustawa z dnia 30 maja 1996 r.”; obecnie art. 95 ustawy z 10 lipca 2015 r. o Agencji Mienia Wojskowego, j.t. Dz. U. 2016 r., poz. 614 ze zm.; dalej: „ustawa z dnia 10 lipca 2015 r.”). Podkreślenia wymaga, iż z powołanych przepisów art. 4f i art. 95 wynika, iż obszar lotniska wojskowego mógł obejmować część nieruchomości, za czym przemawia użycie zwrotu „nieruchomości Skarbu Państwa, stanowiące lotniska wojskowe lub ich części”.

Zarówno ustawa z dnia 30 maja 1996 r., jak i ustawa z dnia 15 lipca 2015 r. nie definiuje pojęcia „lotniska wojskowego”. Definicja lotniska jest natomiast zawarta w ustawie z dnia 3 lipca 2002 r. - Prawo lotnicze (j. t. Dz. U. z 2017 r., poz. 958), przez które rozumie się wydzielony obszar na lądzie, wodzie lub innej powierzchni w całości lub w części przeznaczony do wykonywania startów,

lądowań i naziemnego lub nawodnego ruchu statków powietrznych, wraz ze znajdującymi się w jego granicach obiektami i urządzeniami budowlanymi o charakterze trwałym, wpisany do rejestru lotnisk (art. 2 pkt 4 w zw. z art. 1 pkt 4; poprzednio podobną definicję zawierał art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 31 maja 1962 r. – Prawo lotnicze, Dz. U. nr 32, poz. 153, ze zm.). Posłużenie się tą definicją jest uzasadnione, gdyż uczestniczka po przekazaniu jej przedmiotowej nieruchomości, w ramach istniejącego lotniska wojskowego założyła lotnisko cywilne użytku publicznego.

Granice nieruchomości w znaczeniu prawnym (art. 46 § 1 k.c.), czy wieczysto-księgowym nie muszą się pokrywać z obszarem wykorzystywanym pod lotnisko, względnie z obszarem przeznaczonym pod lotnisko. Ustawodawca posługuje się również pojęciem, terenu w znaczeniu wydzielonej przestrzeni, przeznaczonej na określone cele (por. ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym j.t. Dz. U. z 2017, poz. 1073), czy terenu zamkniętego (por. ustawa z dnia 17 maja 1989 r. - Prawo geodezyjne i kartograficzne, j. t. Dz. U. 2016, poz. 1629 ze zm., dalej u.p.k.) jako teren o charakterze zastrzeżonym ze względu na obronność i bezpieczeństwo państwa, określony przez właściwych ministrów i kierowników urzędów centralnych (art. 2 pkt 9) w drodze decyzji, w której określa się granice terenu zamkniętego (art. 4 ust. 2a). Według § 3 pkt 1 lit. e. rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 lipca 2003 r., (Dz. U. Nr 141, poz. 1368) za tereny zamknięte niezbędne dla obronności państwa, na których Minister Obrony Narodowej nadzoruje prace geodezyjne i kartograficzne, uznaje się tereny zajęte m.in. pod lotniska wojskowe.

Z ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego postanowienia nie wynika, aby została wydana decyzja określająca teren lotniska, który granicami wykraczałby poza trwałe betonowe ogrodzenie wyznaczające obszar lotniska.

Wskazywane w skardze kasacyjnej rozbieżności w orzecznictwie Sądu Najwyższego w kwestii dopuszczalności zasiedzenia części nieruchomości przeznaczonych pod drogi publiczne (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 2010 r., IV CSK 40/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 17, z dnia 15 lutego 2012 r., I CSK 293/11, OSNC 2012, nr 9, poz. 104, z dnia 6 marca

2015 r., III CSK 196/14, nie publ.) również nie stanowią podstawy do uznania, iż w stanie faktycznym tej sprawy wyłoniło się istotne zagadnienie prawne. Podkreślić bowiem należy, że w pierwszej z tych spraw, w której Sąd Najwyższy wykluczył taką dopuszczalność w odniesieniu nieruchomości przeznaczonych pod drogi publiczne, przedmiotem zasiedzenia była część nieruchomości obejmująca pas drogowy, w ramach której miała zostać zainstalowana infrastruktura drogowa (kanał sanitarny). W dwóch pozostałych judykatach Sąd Najwyższy uznał, że wyłączenie z obrotu prawnego dotyczy nieruchomości, które dopiero po zrealizowaniu procesu inwestycyjnego są budowlą przeznaczoną do prowadzenia ruchu drogowego, zlokalizowaną w pasie drogowym. W ustawie z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (j. t. Dz. U. poz. 1440, ze zm.), przez pas drogowy rozumie się wydzielony liniami granicznymi grunt wraz z przestrzenią nad i pod powierzchnią, w którym są zlokalizowane droga oraz obiekty budowlane i urządzenia techniczne związane z prowadzeniem, zabezpieczeniem i obsługą ruchu, a także urządzenia związane z potrzebą zarządzania drogą (art. 4 ust. 1). Zatem także i w tych przypadkach granice prawne nieruchomości niekoniecznie muszą się pokrywać z granicami wyznaczającymi pas drogowy.

W stanie faktycznym tej sprawy przedmiot zasiedzenia nie obejmował obszaru, na którym faktycznie zostało urządzone lotnisko, jak również nie zostały przedstawione decyzje administracyjne, w świetle których przedmiot ten mieścił się w granicach terenu zamkniętego, na którym miałyby być zlokalizowana infrastruktura techniczna związana z funkcjonowaniem lotniska. Zresztą w skardze kasacyjnej uczestniczka twierdzi, że na przekazanym jej przez Skarb Państwa lotnisku wojskowym urządziła lotnisko cywilne użytku publicznego i cel ten został zrealizowany.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa

materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej uczestniczka odnosiła do tego zakresu sprawy, w jakim nie występuje wskazywane istotne zagadnienie prawne.

Zważywszy na przedstawione przez Sąd drugiej instancji w pisemnych motywach stanowisko w zakresie podstawy faktycznej i prawnej, w kontekście wywodów prawnych zaprezentowanych w odniesieniu do przedstawionego przez uczestniczkę zagadnienia prawnego (tj. co do dopuszczalności zasiedzenia), brak podstaw do przyjęcia, iż jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona w powyższym rozumieniu.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 3 k.p.c. Na zasądzone koszty składa się wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według minimalnej stawki taryfowej (§ 2 pkt 3 w zw. z § 5 pkt 1, § 10 ust. 2 pkt 2 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. 2015, poz. 1804, ze zm. w zw. z § 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych, Dz. U. 2016, poz. 1667).

jw